

23. november 2022

Forskere peger på jordreform som svar på landbrugets klimaudfordringer

LANDBRUG

POLITIK

KLIMA

KLIMA Det har stor klimaeffekt, hvis landbruget tager tidligere vådområder ud af drift. Men det går langsomt, når politiske ønsker, landmænd og andre lokale interesser skal møde hinanden. Forskere fra Københavns Universitet har undersøgt processen og anbefaler en jordreform som mulig løsning.

Besigtigelse og vurdering af landbrugsjord i forbindelse med multifunktionel jordfordeling i Midtjylland. Foto: Forskningsprojektet 'Lokale Landvindinger'

Tidligere vådområder som moser, søer, ådale og enge nærmest emmer CO₂, når de bliver drænet og kommer under plov, og kulstof fra den tørlagte jord bliver frigivet.

Men hvordan kan vi bedst tage sådanne lavbundslande ud af intensiv drift til glæde for både klima, miljø og biodiversitet? Og hvad forhindrer os i at gøre det hurtigt?

Multifunktionel jordfordeling og lavbundslande

'Multifunktionel jordfordeling' er en ordning som omfatter køb og salg af jorder gennem projekter, der samtænker flere hensyn i det åbne land, herunder landbrugsproduktion, biodiversitet, drivhusgasreduktion, klimatilpasning, vandmiljø, friluftsliv og landdistriktsudvikling.

Ved multifunktionel jordfordeling omlægges eller tages landbrugsarealer helt ud af drift gennem en proces, hvor kommuner, lokale foreninger og lodsejere afstemmer deres forskellige interesser. Frivillighed er et nøgleord, hvis arealændringer skal ske med lodsejernes involvering.

Regeringen har som ambition at udtage eller omlægge 100.000 hektar lavbundsland inden 2030. Pr. 1. september 2022 har man nået 21.250 hektar (inklusive planlagte arealer).

Læs mere om [multifunktionel jordfordeling](#) hos Landbrugsstyrelsen.

Se status på [udtagning af lavbundsland](#).

Disse spørgsmål er kernen i et nyt 'policy-brief', som forskere ved Københavns Universitet netop har udgivet på baggrund af det igangværende forskningsprojekt, [Lokale Landvindinger](#).

Forskningsprojektet undersøger tre pilotprojekter i Midt- og Nordjylland, hvor Naturstyrelsen og kommuner gennem såkaldt 'multifunktionel jordfordeling' forandrer det åbne land ved blandt andet at samtænke hensyn til landbrugsproduktion, biodiversitet, klimamål, vandmiljø og friluftsliv.

I udgivelsen konkluderer dens fire forfattere, at det nuværende tempo i udtagningen af lavbundslande går langsomt. Sammen med landbrugets strukturelle udfordringer taler det ifølge forskerne for at handle på de politiske ambitioner om en egentlig jordreform – den blot tredje store jordreform i danmarkshistorien.

"Vores forskning viser, at udtagning af lavbundslande i praksis er en tung og tidskrævende øvelse. Da man samtidig vil levere på en række andre parametre, bliver det kun en endnu mere kompleks øvelse," siger Inge-Merete Hougaard, postdoc ved Institut for Antropologi.

"Et af svarene kan derfor være en egentlig jordreform, der både opskalerer indsatsen og løser udfordringer med tempo, finansiering og ejerskab ved ændringer af det åbne land. Nye ejerskabsformer og

etableringen af en demokratisk styret jordfond, der kan opkøbe lavbundsjerde, er også blandt de løsninger, som er værd at diskutere," siger hun.

Multifunktionel jordfordeling handler om mere end jord

Bag det nye policy paper står ud over Inge-Merete Hougaard lektor Stine Krøijer, ph.d.-studerende Kathrine Dalsgaard og lektor Lone Søderkvist Kristensen. I alt opstiller forskerne fem konkrete anbefalinger (se nederst).

Forslagene er udviklet med afsæt i interviews og feltobservationer fra de nord- og midtjyske projekter, som har afdækket barrierer og mulige løsninger for udtagning af lavbundsjerde og andre ændringer af det åbne landskab gennem den multifunktionelle jordfordeling (se boks til højre).

Forskerne konkluderer, at multifunktionel jordfordeling grundlæggende er en god måde at sikre kollektiv planlægning af landskabet og dermed bred, lokal opbakning. Der er også stor interesse blandt lodsejere, typisk landmænd, for at deltage i arbejdet.

Men processen med lokale lodsejermøder, borgermøder, og forhandlinger er omstændig, og det frivillige element kan hurtigt blive en udfordring, fordi politiske ambitioner, lokale hensyn og private interesser skal finde hinanden.

"Vi kan se, at der er meget mere på spil end blot spørgsmålet om jordpris, landbrugsstøtte og muligheden for arrondering – dvs. det at sammenlægge jorde omkring bedriften for at mindske transport. Udtagning af lavbundsjerde handler også om naboforhold, kærlighed til landskabet og konkrete fremtidsplaner for bedriften, herunder generationsskifte på gården," forklarer lektor Stine Krøijer, Institut for Antropologi.

Jordreform kan imødegå flere udfordringer

I det forrige Folketing var et bredt flertal for at mere end halvere landbrugets CO2-udledning og samtidig sikre større biodiversitet frem mod 2030. Her spiller udtagning af lavbundsjerde en nøglerolle, og behovet for en større reform er samtidig blevet rejst flere gange fra politisk side.

Men forskerne peger herudover på, at en jordreform også kan afhjælpe andre udfordringer:

Det vil være muligt at sikre bredere finansiering end i den nuværende pilotordning for multifunktionel jordfordeling, hvor kun selve jordfordelingsprocessen er finansieret og ikke opkøb af lavbundsjord, borgerinddragelse eller tilknyttede projekter som skovrejsning, stier mv.

Desuden adresserer ordningen ikke den øgede koncentration af landbrugsjord, samlingen af jorde i større dyrkningsområder og tilsvarende færre markveje og småbiotoper. Et svar på den udfordring kan bl.a. være mulighed for lokalt og kollektivt ejerskab af udtaget jord, hvilket reelt ikke er muligt i dag.

”Men frem for alt går det langsomt med at udtage eller omlægge landbrugsjord. Vi hører – også fra landbrugskredse – at man som *udgangspunkt* skal gå frivillighedens vej – underforstået at der findes andre, mere direkte muligheder. Vi fremhæver selv, at der er klare fordele ved at holde fast i frivilligheden, men det er nødvendigt at komme op i skala og tempo. Det vil en jordreform kunne muliggøre,” siger Inge-Merete Hougaard.

Hent udspillet 'Ny jordreform i Danmark' (pdf)

Udspillet tager afsæt i forskningsprojektet Lokale Landvindinger, som gennemføres i samarbejde med Naturstyrelsen Himmerland, Viborg, Randers og Mariagerfjord Kommuner i regi af LIFE IP Natureman. Forskningsprojektet er finansieret af Veluxfonden.

Forskernes fem anbefalinger

Ifølge Klimarådet står kulstofrige lavbundsjordene for over halvdelen af den samlede drivgasudledning fra dyrkning af jorder i Danmark. Udtagning eller omlægning af lavbundsjordene spiller derfor en nøglerolle i landbrugets grønne omstilling. For at fremme processen peger policy-paperet 'Ny jordreform i Danmark' på fem anbefalinger med afsæt i forskningsprojektet 'Lokale landvindinger':

1. Handling på den politiske ambition om en **national jordreform**, der adresserer klima- og biodiversitetskrisen samt den øgede jordkoncentration og gældsættelse af landbruget.

2. Bedre muligheder for **nye ejerskabsformer**, der sikrer lokalt, kollektivt ejerskab med henblik på bl.a. naturpleje og rekreation.
3. En **bedre finansieringsramme** for jordreformsprocessen.
4. Etableringen af en **demokratisk styret jordfond**, der kan opkøbe de (lavbunds)jorde, som skal tages ud af drift. Dels til videresalg, dels til forvaltning i regi af statslige styrelser.
5. Udtagning af lavbundslande bør som udgangspunkt ske af frivillighedens vej. Det bør dog **vurderes**, om jordreformens formål bedre opnås af andre direkte veje.

Kontakt

[Stine Krøijer](#)

Lektor

Institut for Antropologi

Mail: stine.kroijer@anthro.ku.dk

Telefon: 35 32 15 81

Søren Bang

Journalist

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

E-mail: sba@samf.ku.dk

Telefon: 29 21 09 73

Emner

LANDBRUG

POLITIK

KLIMA

Læs også

POWER-TO-X

Hvordan sikrer samfundet lokal støtte til grøn energiproduktion?

BEVILLING

Skovbrande: Når naturen slår tilbage politisk

KYSTBESKYTTELSE

**Kysten forsvinder: En
smartphone og en selfie-stang
kan fortælle os hvor meget**

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Københavns Universitet
Øster Farimagsgade 5
1353 København K

Kontakt:
Forskning, udvikling og kommunikation
kommunikation@samf.ku.dk
